

givning, tror jeg ikke, det er muligt at opfylde dem, men jeg vilde ønske, at det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds i nogen Grad vilde stille det samme Krav til sig selv, thi det er jo heller ikke ilde, naar man stiller stærke Krav om Klarhed til andre, om man saa ogsaa rettede det samme Krav til sig selv, men det forekommer mig, at det stundom bristede med denne Klarhed hos ham selv. Jeg vil ikke tale om, at han, saaledes som det nylig blev fremhævet af det ærede Medlem fra Bjerre (Jørgen Jensen), mente paa et Punkt af sit Foredrag, at der var et stort Stykke af en Kirkeforfatning i Forslaget om Menighedsraad, medens det i en anden Del af Foredraget i alt Fald blev begrænset til noget forholdsvis lidt. Derimod er der et andet Omraade, hvor jeg hellere vilde drøfte dette Spørgsmaal om Klarhed, idet han selv var inde paa, hvordan det skulde se ud her i Landet i Tilfælde af, at man kom til helt at adskille Kirke og Stat og Skole fra Kirke. Han hævdede, at Skolen kunde skilles fra Kirken simpelthen derved, at man tog Religionsundervisningen ud af Skolen. Ja, det var jo en overmaade simpel Maade at skille Skole og Kirke paa. Men jeg tror nu ikke, at denne Maade vilde tage Hensyn til den hundreaarige Udvikling af Forholdet mellem Skole og Kirke. Men dernæst tror jeg heller ikke — og det er for mig det væsentligste og afgørende — at denne Maade skifter Sol og Vind lige og øver Retfærdighed til de forskellige Sider. Det har jo sin Betydning, at vi klare os hele denne Sag, thi naar vi lovgive, skulle vi være klare over, baade hvorfra vi komme, hvor vi staa, og hvordan vi stile, og da jeg for min Del i ikke ringe Grad er enig med det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds om, at vi stile hen imod frikirkelige Forhold, er det mig noget om at gøre, at vi ogsaa benytte denne Forhandling til at klare os, hvad der da hører til for at naa henimod disse frikirkelige Tilstande. Det er jo et Tankeeksperiment, men jeg mener unægtelig ligesom det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds at det har ganske overordentlig stor Betydning, at vi klare os Forholdet mellem Skole og Kirke, idet det er et stort og til Grund liggende Forhold, som vedrører samtlige Folkets Børn. Men naar jeg altsaa for saa vidt har udtalt min Enighed med det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds, saa maa jeg tilstaa, at hermed hører Enigheden

op. For det første er dette Forhold mellem Skole og Kirke altfor indviklet til at kunne klares ved, at man tager Religionstimen ud af Skolen. Deri tror jeg, at alle de vilde give mig Ret, som praktisk talt have med Skolen at gøre, og det tror jeg ogsaa mangfoldige Foreldre føle, at jeg har Ret i. Sagen er nemlig den, at den kristne Tro og den kristne Personlighed ikke blot ytrer sig gennem en Religionstime i Skolen, men den giver sig Udslag i en Lærers Forhold til Børnene, jeg havde nær sagt, i hver Time, han færdes sammen med dem, og det kan ofte være ganske ligegyldigt, i hvilket Fag han saa underviser dem, ligesom omvendt dette, at der staaer en, skal jeg sige, kristentrosfjendtlig Mand i Skolen, ikke blot viser sig i det Tilfælde, at han skal give Børnene Religionsundervisning, men vil vise sig i hans Maade at udtrykke sig paa, i hans Maade at være paa og tale med dem paa, i mangfoldige Forhold overfor Børnene. Jeg taler ikke om Nullerne, som der vel sagtens ogsaa findes nogle af i Skolerne, men om de udprægede Personligheder, dem, som ere personlighedsprægede af en Anskuelse enten i den ene eller den anden Retning; og i det Øjeblik vi have med en saadan at gøre, er det en sikker Ting, at det skal nok komme til at gøre sig gældende, og det ville Børnene mærke paa mangfoldige Maader, selv om der ikke bliver sagt et eneste Ord. Derfor er det for overfladisk at mene, at Forholdet mellem Skole og Kirke er løst ved, at vi tage Religionstimen ud af Skolen. Men desuden mener jeg unægtelig ogsaa, at det ærede Medlem har taget Bugten og begge Ender økonomisk og folkeligt talt for den Anskuelse, han vel nærmest repræsenterer. Hvis vi skulle til at skille Stat og Kirke ad og saa ogsaa til at skille Skole og Kirke ad, saa maa Staten efter min Mening ikke lave en hedensk Skole, en konfessionsløs Skole, en religionsløs Skole — kald den, hvad De vil — og saa sige til dem, der ikke ville betro deres Børn til denne Skole: Nu maa I selv bekoste eders Børns Undervisning, saadan som I ønske den. Det forekommer mig, at det er at gøre de Kristne til Borgere af anden Rang. Jeg holder nu ikke af at komme i anden Rang, naar jeg kan undgaa det, og specielt har jeg ikke Lyst til selv at give mit Minde dertil. Naar vi en Gang skulle til at drøfte den Sag — det skulle vi heldigvis ikke i Dag — skulle vi derfor alligevel gaa noget mere i Dybden, end det ærede Medlem gjorde ved den ene Bemærkning, at For-